

Francesco: A lelked Michelangeloé. El lehet-e választani a lelket a testtől?

Margherita (határozottan) Nem.

(Csönd. Megszólal a hajóharang.)

Margherita: Siessünk Antonio. Még ma látni akarom a mestert. (Elmennek.)

Francesco: (egyedül) Ezek a mai lányok! Legközelebb már a hajukat is lenyirják, a szoknyájukat is levetik. Micsoda erkölcstelenség. Idáig legalább titokban bűnöztek. (Kezdi dörzsölni egy ruhával arcáról a festéket) Fogadok, hogy ő is vízben mosdik!

RASSZIZMUS ÉS FAJTUDOMÁNY

Irta: MARCEL PRENANT

A fasizmus alá akarja vetni a tömegeket bizonyos érdekeknek, amelyeket „nemzetieknek“ állít és amelyek a valóságban a nagytőke érdekei. Ezért alá kell támasztania a nemzet eszméjét. A nyíltan fasiszta országokban ezt általában a faji felsőbbrendűség nevében végzik és a rasszista theoretikusok tudományos alapon akarnak eljárni. A szakavatott és becsületes tudósok nevetnek ezeken a jogosulatlan következtetéseken, de nem elég kinevetni őket: szembe kell szállni velük, hogy megbizonyosodjék, mennyire nélkülöznek minden alapot.

A hitleri fajelmélet hivatalos kifejezői például megkísérlik, hogy az utolsó harminc év fontos biológiai kutatásaira támaszkodjanak, amelyek a genetikára, azaz a faji jelleg növényi és állati öröklődésére vonatkoznak. E kutatások kiterjesztik és pontosan meghatározzák az öröklődésvörvényeit, amelyeket *Mendel* fedezett fel a mult század derekán. Bizonyítják, hogy vannak különféle növény- és állatkörök, amelyek közt akadnak olyan fajok, melyek fizikai jellegükknél fogva különböznek egymástól (szín, alak, egyes részecskék pontos formája), de különbözhetnek egymástól fiziológiai jellegükkel is, amelyek többé vagy kevésbé előnyösek lehetnek az életversenyben. Az állatfajok közti különbségek néha látszólag nagyon kicsinyek, de az jellemzi őket, hogy öröklődők, vagyis hogyha ugyanazon fajtából két egyedet összepárosítunk, faji tulajdonságaik pontosan átszállanak utódaikra. E téren a legfontosabb kutatásokat a *drosophile*-on (ecetlégy) végezték; amelyből 400 különböző fajt tanulmányozott át *Morgan* amerikai tudós munkatársaival. Ki lehetett mutatni e jól ismert fajok némelyikén, hogy rendkívüli ellenállással vagy fordítva, rendkívüli gyengeséggel viseltetnek bizonyos ártalmas hatásokkal szemben. Például minden kellemetlenség nélkül lehet a *drosophile*-félék legtöbb fajtáját széngázzal érzésteleníteni, de van egy különleges fajta, amelynek egyedei maradéktalanul elpusztulnak ettől az érzéstelenítéstől. Sőt, ha korlátolt időközön belül és korlátolt táplálék-mennyiséggel két különféle *drosophile*-fajtát versengésbe hozunk, gyakran megállapíthatjuk, hogy az egyik faj uralkodik a másikon, egészen addig a pontig, hogy teljesen kiküszöböli azt és egyedül tobzódik: nyilvánvalóan felsőbbbrangúnak mutatkozott a másiknál az életküzdelemben. Tehát nem is itt van a rasszizmusnak a lehetetlensége, amidőn társadalmi nézőpontjainak biológiai alapot igyekszik adni. A lehetetlenség az, hogy egyenesen az emberi társadalomba akarja áthozni az olyan állatok vizsgálatánál elért eredményeket, mint a *drosophile*. A rasszizmus állítja, hogy az embernél is vannak lényegesen alsóbbrendű, engedelmes-

kedésre és kizsákmányolásra szánt fajok. Először is egy, a küzdelemben felsőbbrendű faj nem lényegében az és nem minden körülmények közt (még a drosophileoknál sem). Elég, pl. egy hőmérsékletváltozás, hogy a verseny körülményei megforduljanak s hogy a felsőbbrendű faj alsóbbrendűvé váljék és viszont: így tehát nincs abszolút fizikai felsőbbrendűség. Az embernél hasonló az eset: pl. a japán, amely nagyon szaporá nép hazájában, sokkal kevésbé az, a statisztika szerint, a különféle országokban, ahova bevándorolt.

A leglényegesebb kritika azonban akkor kell, hogy illesse a rasszizmust, amikor az emberi nemre alkalmazzák. Bizonyos, hogy vannak emberi fajok, amelyeket az anthropológusok a legpontosabban meghatároznak egyes testi jelek szerint: pl. a koponya méreteivel. Az is bizonyos, hogy az emberfajok jellegeinek jó része Mendel törvényei szerint öröklődik. De az emberiség legrégebbi ideje, azaz évszázadok ezrei óta annyi népvándorlás, annyi költözés és kereszteződés történt, hogy nagyon nehéz tiszta emberfajokat találni, kivéve talán egyes hátramaradt területeken, amelyek hosszú ideig a népáramlatokon kívül estek, mint Ausztrália vagy a Tűzföld. Az utóbbi évszázadokban a tőkés rend kifejlődése és a piacok kiterjedése különösen összekeverte a fajokat. Európa már az ókortól kezdve nagyon kevert volt ebből a szempontból s a népvándorlások, a keresztes hadjáratok és háborúk, a kereskedelmi kapcsolatok még jobban fokozták ezt a kevert állapotot. Ez az oka annak, hogy a becsületes anthropológusok nehezen egyeznek meg az alapvető emberfajok számában és jellegzetességeik meghatározásában. Ez az oka annak, hogy a hitleri fajelmélet hivatalos theoretikusa, *Günther* kénytelen elismerni, hogy: „a népek szinte kivétel nélkül fajok keverékei és nem tiszta fajok.“ Maga a német nép is, annak ellenére, hogy a fajra akarják alapozni a nemzeti egységet — *Günther* szerint — hét árja faj keveréke, egy kevés nemárja járulékkal. Nos, a keverékes állatvilágban lehetséges hosszú kísérletezéssel megrostálni a különféle fajokat és többé-kevésbé tiszta állapotba hozni őket: ehhez sok nemzedéken keresztül és a nemzedék számos tagjára kiterjedő, racionálisan irányított keresztezések kellenek. Rögtön nyilvánvaló azonban, hogy az embert illetően gyakorlatilag megvalósíthatatlan a dolog: a gyermekek száma itt nagyon kevés, a generációk hosszú életűek, s végül még magának a fasiszta diktatúrának sincs hatalmában kedve szerint irányítani a kereszteződéseket. Így, a tiszta faj fogalmának alig van értelme az embernél. De a faji felsőbbrendűség fogalmának is alig. A német rasszisták állítják, hogy az északi faj, a világos színű, szemű és hajú nagy dolicocephalosok faja lenne a legkiválóbb. Egyesek közülök, a legszélsőségesebbek, egész addig mentek, hogy egyedül ennek a fajnak tulajdonítják az artikulált beszédet, míg a többiek nem ejtenének ki csak megkülönböztethetetlen hangokat. De hagyjuk ezt a nevetséges állítást! Fogadjuk el, hogy az északi faj fizikailag jól meghatározott. Sőt, fogadjuk el, hogy bizonyos fizikai előnyökkel bír. Marad az a tény, hogy ami az embert illeti, az efféle előnyök, mint az erő vagy ellenállás, sokkal kevésbé jelentősek az értelmi és lelki előnyöknél. Ez az oka annak, hogy a rasszista theoretikusok olyan kivételes szellemi tulajdonságokat kényszerültek tulajdonítani az északi fajnak, mint a valóság értelmes felfogása, az igazság lovagi megérzése, erős akarat, hajlam a hősiességre, alkotó tehetség a technika a tudomány, a művészet terén. Mindennek semmi köze ahhoz, ami lehetővé tette az északi faj fizikai meghatározását és ezt érzik maguk a rasszisták is. *Ervikük*, *Staemmler*, bevallja, hogy: „Északi külső takarhat nem északi lelket és fordítva, nem északi külső rejthet északi lelket.“ Egy másik, *Fritch*, írja: „A lelki jelleg erősebb, mint a fizikai

fajkarakter. Mindazok közt fel lehet tételezni faji rokonságot, akik közelállónak érzik magukat egymáshoz, akik egyformán gondolkodnak és egyazon eszmétől hevülnek." Mi sem bizonyítja jobban, hogy a politikai rasszizmusnak semmi köze sincs a fajtudományhoz, amilyenek azt az anthropológusok felfogják. Ezek a képtelen gondolatok annak tulajdoníthatók, hogy az állatokra érvényes törvények nem azok az embernél. Jóllehet az ember származásánál fogva állat, de technikai tevékenységének fejlődésével, amelynek segítségével új környezetet alkotott magának, lényegesen átalakult szellemi szempontból. Ugyancsak megváltozott a társadalmi hatások és a társadalmi nevelés folytán. Ezért léteznek ugyanazon fajon belül egyéni szellemi különbségek és főleg erkölcsi és intellektuális különbségek, amelyek a társadalmi osztálykülönbségeknek tulajdoníthatók. Nyilvánvalóan kevesebb valódi különbség van egy északi német tőkés és egy nyugati fajú francia tőkés közt, mint egy északi tőkés és egy északi munkás vagy egy zsidó tőkés és zsidó munkás közt. Ez az amit a rasszizmus el akar felejtetni, hogy eltüntesse a dolgozók egymásközi, igazi szolidaritását holmi faji szolidaritás kedvéért, amely így értelmezve teljesen hazug.

Amit elmondtunk a német rasszizmusról, ugyanaz áll az olaszra, amely a liguri faj felsőbbbségét hirdeti vagy akár a franciára, amely a gyarmati fajok alsóbbrendűségét állítja. Ami ezt az utóbbit illeti, van kétféle argumentumunk, amelyeket éppen csak jelzek, egyrészt, hogy a történelemelőtti időkben a mai bushmanekhez hasonló fekete fajoknak vagy az eszkimókhoz hasonló sárgáknak ugyanolyan fejlettségű technikai és művészeti képességük volt, mint egy, a mostani baszkjainkkal rokon fajnak; másrészt, hogy Oroszországnak sikerült az osztályellentétek megszüntetésével, az u. n. alsóbbrendű fajokat értelmileg és technikailag felemelni, mint pl. a legészakibb szibériaiakat. Ami a rasszizmus biológiai igényeit illeti emlékezzünk arra a tökéletesen helytálló gondolatra, amelyet Uljanov így foglalt össze: „A biológiai fogalmak alkalmazása a társadalmi tudományokra általában frázis.”

B A G A T E L L E K

Irja REMENYIK ZSIGMOND

Vigyázat, dolgoznak a tetőn. Senki nem lehet elég emberkerülő ahhoz, hogy néha ki ne menjen az uccára. És ha már kinn van az uccán, saját jólfelfogott érdekében helyesen teszi, ha sarkig kinyitja csipás szemét, füléből kikotorja a piszkot és száját akadémikusan befogja, nehogy elárassza az uccát az abból előtörő pálinkaszag, vagy foghagymaillat. Szimbolumokban már tulontul bővelkedő civilizációnk soha nem mulasztja el a kínáló alkalmat, hogy e csipászemű emberiség életfunkcióját és e társadalom részére használható energia fölőslég plasszirozását minél veszélytelenebbé tegye. Bebizonyított tény, hogy még a morgé pléhasztalára helyezett hullának az energia fölőslége sem egyenlő a nullával, kár is vitatkozni ezen. Meghatottan állunk meg tehát azon figyelmetérdemlő kulantériája előtt civilizált társadalmunknak, amely energia fölőslégünkért tiszta szivből fakadó aggódásának ad kifejezést. Hagyjuk most el az uccakereszteződéseknél kigyuló és a gázolás rendszeres módját okosan szabályozó forgalmi lámpák emelyítő dicséretét, szenteljük minden figyelmünket odaadóan azon tün-